

УДК 378.147:005.336.2]-051

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-1-57>**Станіслав БОГДАНОВ,**
orcid.org/0009-0007-5627-5061*аспірант кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку
Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(Полтава, Україна) stasonfor13051993@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА: СУТНІСТЬ І ЗМІСТ

Система української освіти переживає доволі складний етап становлення, що зумовлено повномасштабним вторгненням РФ на територію нашої країни. Значні освітні втрати відчуються на всіх ланках, тож від сучасного педагога сьогодні очікують здатність навчати в нових реаліях, швидко адаптуватись до умов невизначеності. Саме тому, інноваційна компетентність педагога набуває нового звучання.

В статті подано розуміння сутності поняття «компетентність» крізь призму діяльнісного, інтегративного, контекстного та особистісного підходів. У межах діяльнісного підходу компетентність розуміється як здатність ефективно виконувати певний вид діяльності; інтегративний підхід передбачає тлумачення компетентності як сукупності необхідних знань, умінь, навичок (ЗУН) та особистісних якостей людини; контекстний розглядає сутність компетентності через певну ситуацію, для вирішення якої необхідні ти чи ті ЗУН; особистісний підхід поєднує не лише ЗУН, а й якості, цінності та особливості кожної людини, що дозволяють їй впровадитись із завданням.

Автор розглядає сутність дефініції «компетентність» як сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей та ціннісно-сміслових орієнтацій, які дозволяють оперативно та ефективно вирішувати ті завдання, які постають перед особою в різних сферах життєдіяльності.

Інноваційна компетентність майбутнього педагога розглядається автором як інтегрована сукупність знань, умінь та навичок, особистісних якостей здобувача, які забезпечують здатність розробляти, впроваджувати та оцінювати новаторські методи навчання, застосовувати сучасні технології та інтегрувати їх в освітній процес.

У межах нашого дослідження до структури інноваційної компетентності майбутнього педагога ми зараховуємо: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діялісно-творчий та рефлексивний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент віддзеркалює мотиви, потреби та інтерес здобувачів до реалізації інновацій в освіті; когнітивний відображає весь комплекс знань та уявлень, необхідних для інноваційної діяльності; діялісно-творчий фокусується на здатності ініціювати та реалізовувати інноваційну діяльність в освітньому процесі; рефлексивний сприяє вдалому критичному самоаналізу щодо ефективності здійснення інноваційної діяльності та орієнтує на подальше самовдосконалення.

Ключові слова: компетентність, інноваційна компетентність, майбутні педагоги, інноваційна компетентність майбутнього педагога.

Stanislav BOGDANOV,
orcid.org/0009-0007-5627-5061*Graduate student at the Department of Early and Preschool Child Development
Luhansk Taras Shevchenko National University
(Poltava, Ukraine) stasonfor13051993@gmail.com*

INNOVATIVE COMPETENCE OF THE FUTURE TEACHER: ESSENCE AND CONTENT

The Ukrainian education system is going through a rather difficult stage of formation, which is due to the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of our country. Significant educational losses are felt at all levels, so the ability to teach in new realities and quickly adapt to conditions of uncertainty is expected from a modern teacher. That is why the innovative competence of the teacher acquires a new sound.

The article provides an understanding of the essence of the concept of «competence» through the prism of activity, integrative, contextual and personal approaches. Within the framework of the activity approach, competence is understood as the ability to effectively perform a certain type of activity; the integrative approach involves the interpretation of competence as a set of necessary knowledge, skills, abilities and personal qualities of a person; contextual examines the essence of competence due to a certain situation, for the solution of which you or those SEN are needed; the personal approach combines not only knowledge, ability, skills (KAS), but also the qualities, values and characteristics of each person, which allow them to cope with the task.

The author considers the essence of the definition of «competence» as a set of knowledge, abilities, skills, personal qualities and value-meaning orientations, which allow to quickly and effectively solve the tasks that arise before the individual in various spheres of life.

The innovative competence of the future teacher is considered by the author as an integrated set of knowledge, abilities and skills, personal qualities of the acquirer, which provide the ability to develop, implement and evaluate innovative teaching methods, apply modern technologies and integrate them into the educational process.

Within the framework of our study, we include: motivational-value, cognitive, activity-creative and reflective components in the structure of the innovative competence of the future teacher.

The motivational and value component reflects the motives, needs and interest of applicants in the implementation of innovations in education; cognitive reflects the entire complex of knowledge and ideas necessary for innovative activity; activity-creative focuses on the ability to initiate and implement innovative activities in the educational process; reflective promotes successful critical self-analysis regarding the effectiveness of innovative activities and guides further self-improvement.

Key words: competence, innovative competence, future teachers, innovative competence of the future teacher.

Сучасне українське суспільство переживає один з найскладніших періодів становлення через повномасштабне вторгнення РФ на територію нашої незалежної держави, руйнівні наслідки якого відчуваються у кожній галузі, зокрема, в освіті. З іншого боку, сучасні освітні реформи та глобалізація ставлять перед педагогами нові виклики: змінюється характер знань, швидко оновлюються технології, і школа вже не є єдиним джерелом інформації для учнів. Натомість, здобуття освіти в умовах воєнного стану стає справжнім випробуванням для підростаючого покоління українців, а педагог змушений винаходити нові підходи для реалізації якісного освітнього процесу. Отже, принципово важливою є підготовка майбутніх педагогів до реалізації інновацій та створення інноваційного освітнього продукту ще на етапі фахової підготовки, тож говоримо про інноваційну компетентність.

Проблема формування інноваційної компетентності педагога стала предметом дослідження І. Дичківської, О. Ковальчук, Н. Калужної, К. Ляшенко, Л. Петриченко, Л. Штефан та ін. Учені визначають сутність і зміст дефініції «інноваційна компетентність», розробляють її структуру, шукають шляхи формування такого типу компетентності у майбутніх педагогів з використанням різних засобів, зокрема: використання інформаційно-комунікаційних технологій, проблемно-орієнтоване навчання, запровадження інтерактивних технологій, різних видів наставництва тощо. Натомість, формування інноваційної компетентності майбутніх педагогів у контексті сучасної соціо-культурної ситуації вимагає пошуку нових підходів до розуміння досліджуваного поняття.

Отже, метою статті є визначення сутності та змісту поняття «інноваційна компетентність майбутнього педагога» для більш кращого розуміння

шляхів моделювання відповідної технології у майбутньому.

Категорія «інноваційна компетентність майбутнього педагога» є доволі складною, адже вміщує в собі такі складові як «інновація», «компетентність» в ракурсі професійної компетентності педагога. Тож, перш за все, зупинимось на сутності поняття «компетентність», яка наразі тлумачиться у межах різних підходів, зокрема: діяльнісного, інтегративного, контекстного та особистісного.

Згідно діяльнісного підходу «компетентність» розуміється як здатність ефективно діяти в професійній діяльності, використовуючи арсенал необхідних знань, умінь та навичок. Крім того, прихильники цього підходу зазначають, що будь-яка компетентність формується лише в процесі активної діяльності та віддзеркалює результат такої діяльності.

Так, О. Пометун визначає компетентність як спеціальні ЗУН, що особистість набуває у процесі навчання. Авторка вважає, що компетентність – це, свого роду, «результативно-діяльнісна характеристика освіти» (Пометун, 2004).

Схожа думка простежується в роботах Н. Бібік, яка узагальнює визначення компетентності та вважає, що вона являє собою певний освітній результат, який досягається шляхом взаємодії різних суб'єктів освітнього процесу. Тобто, у процесі інтеракції між учасниками освітнього процесу у тих, хто навчається, формуються необхідні ЗУН для подальшої реалізації необхідного виду діяльності (Бібік, 2004; 45–50).

У межах інтегративного підходу сутність категорії «компетентність» розуміється як сукупність необхідних знань, умінь, навичок та особистісних якостей людини, які дозволяють виконувати професійну діяльність, швидко адаптуватись до мінливих умов та бути гнучким.

Так, Державний стандарт початкової освіти розглядає компетентність як набуту у процесі

навчання інтегровану здатність особистості, яка складається зі знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці (Державний стандарт, 2018).

Контекстний підхід розглядає компетентність не як сталу конструкцію, а як сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей та ціннісних орієнтацій, що спрацьовують у тій чи тій конкретній професійній ситуації. Тобто мова йдеться про педагога з широким спектром ЗУН, які актуалізуються у різних професійних ситуаціях, у тому числі, в незвичних умовах, тож говоримо про інноваційного педагога.

Особистісний підхід акцентує увагу на тому, що компетентність пов'язана з особистісними якостями індивіда, такими як мотивація, ціннісні орієнтації, готовність до саморозвитку і відповідальність.

Так, Н. Мойсеюк визначає компетентність як якості особистості та важливі ЗУН, які необхідні для ефективної, продуктивної діяльності в тій чи тій сфері (Мойсеюк, 2007; 639).

О. Дубасенюк також дотримується особистісного підходу до розуміння категорії «компетентність», визначаючи її як ступінь соціально-психологічної, особистісної зрілості людини, що передбачає певний рівень її психічного розвитку, психологічну готовність до виконання певного виду діяльності (Дубасенюк, 2015).

Багатоаспектним, на нашу думку, є визначення, подане О. Антоною та Л. Маслак. Компетентність – це гармонійне, інтегроване, системне поєднання ЗУН, моральних норм, емоційно-ціннісного ставлення та рефлексії, що у своїй сукупності складають мінімальну готовність особистості до вирішення завдань (Антонова, Маслак, 2011; 81–109).

Тож, компетентність у межах даного підходу розглядається як результат становлення особистості загалом, а необхідні ЗУН набуваються у процесі фахової підготовки, перетворюючись у важливий досвід.

Уважаємо, що сьогодні складно бути прихильним одного підходу до розгляду сутності категорії «компетентність», а варто розглядати її комплексно, з урахуванням міждисциплінарного підходу. У межах нашого дослідження визначаємо «компетентність» як *сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей та ціннісно-сміслових орієнтацій, які дозволяють оперативну та ефективно вирішувати ті завдання, які постають перед особистістю в різних сферах життєдіяльності.*

Логіка наукового пошуку дозволяє нам перейти до характеристики поняття «інноваційна

компетентність». Аналіз досліджень вітчизняних науковців дозволяє стверджувати, що сутність дефініції «інноваційна компетентність» сьогодні розглядається як:

– система мотивації, знання, вміння, особисті якості педагога, які сприяють ефективності використання нових освітніх технологій у його роботі (Дичківська, 2016);

– система мотивів, знань, умінь і навичок, особистісних якостей, що забезпечує ефективність використання нових технологій у навчальній та будь-яких інших видах діяльності (Радченко, 2017);

– інтегроване особистісне новоутворення, результат професійної підготовки, що охоплює специфічні професійні знання, вміння, досвід і професійно значущі особистісні якості та характеризується наявністю креативності, здатністю конструювати та впроваджувати інноваційні технології (Ляшенко, 2021).

Висновковуємо, що інноваційну компетентність учені здебільшого тлумачать у межах компетентісного підходу, зосереджуючись на важливих знаннях, вміннях, навичках та особистісних якостях, які необхідні для інноваційної діяльності в професії.

Свою чергою, інноваційну компетентність педагога В. Курок, А. Коротич розглядають як «складник професійної компетентності, що виявляється у здібностях, знаннях, вміннях, якостях педагога сприймати, створювати, засвоювати та впроваджувати педагогічні інновації, які підвищують ефективність освітнього процесу та забезпечують реалізацію особистісного потенціалу суб'єктів освіти» (Курок, Коротич, 2024; 1246).

У межах нашої розвідки визначаємо сутність інноваційної компетентності майбутнього педагога як *інтегровану сукупність знань, умінь та навичок, особистісних якостей здобувача, які забезпечують здатність розробляти, впроваджувати та оцінювати новаторські методи навчання, застосовувати сучасні технології та інтегрувати їх в освітній процес.*

Структуру інноваційної компетентності майбутнього педагога досліджує О. Дубасенюк, А. Коротич, В. Курок тощо.

Так, О. Дубасенюк визначає, що у структурі компетентності є «взаємозв'язок ЗУН, їх інтеграція у контексті досвіду та практичних дій, а також система ціннісних орієнтацій, професійних намірів, професійних якостей, які роблять людину зразком для наслідування у певному професійному колі» (Дубасенюк, 2015). Цілком логічно визначити подібні структурні елементи, коли ми

говоримо про інноваційну компетентність в педагогічній професії.

Своєю чергою, В. Курок та А. Коротич визначають такі складові в структурі інноваційної компетентності майбутніх педагогів: мотиваційно-ціннісний, інноваційно-когнітивний, діяльнісний та особистісно-рефлексивний. Мотиваційно-ціннісний уміщує в собі потреби, мотиви, інтереси, переконання, які надають сенсу, значущості та спрямовують зусилля педагога у розвитку інноваційної компетентності. Інноваційно-когнітивний компонент відображає всю інтегративну сукупність знань про інноватику в педагогічній галузі. Діяльнісний компонент віддзеркалює здатність майбутнього педагога провадити інноваційну діяльність. І, нарешті, особистісно-рефлексивний компонент – це здатність до самооцінки інноваційної діяльності та її ефективності (Курок, Коротич, 2024; 1246).

Цікавим для нас є дослідження зарубіжних учених Herj L.-M., Eila Lindfors E., Taatila V., які узагальнили наукові розвідки з проблеми сутності особистісної інноваційної компетентності та виділили такі її складові: особистісні характеристики, орієнтація на майбутнє, навички творчого мислення, соціальні навички, навички управління проектами, знання змісту та навички творчості (Herj L.-M., Eila Lindfors E., Taatila V., 2017).

У межах нашого дослідження до структури інноваційної компетентності майбутнього педагога ми зараховуємо: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діялісно-творчий та рефлексивний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент у структурі інноваційної компетентності майбутніх педагогів відображає мотиви, потреби та інтереси здобувачів щодо інновацій в освіті, визначає ставлення особистості до професійної діяльності, рівень її зацікавленості та бажання вдосконалювати свою педагогічну майстерність через використання інноваційних підходів. Цей компонент включає особистісні цінності, які мотивують педагога до творчого підходу, постійного професійного розвитку та впровадження новітніх освітніх технологій.

Уважаємо, що мотиваційно-ціннісний компонент уміщує в собі:

- професійну мотивацію – бажання досягати успіху в професійній діяльності, прагнення до самореалізації в педагогічній галузі. Вона стимулює до активного впровадження інноваційних методів навчання, адаптації до змін в освітньому середовищі;

- ціннісно-сміслові орієнтації – систему особистісних переконань, що стосується ролі освіти

в суспільстві, значення професії педагога, а також готовності приймати нові педагогічні ідеї та впроваджувати їх в освітній процес;

- інтерес до інновацій – прагнення до оновлення змісту освітнього процесу, застосування сучасних підходів, технологій і методик.

Когнітивний компонент віддзеркалює сукупність знань та уявлень майбутніх педагогів для ефективного впровадження інновацій у педагогічну діяльність. Він визначає рівень професійної підготовки та інформованості педагога щодо сучасних освітніх технологій, методів навчання, а також здатності використовувати ці знання в практичній діяльності.

Когнітивний компонент уміщує в собі:

- теоретичні знання й уявлення щодо розуміння концепцій, принципів та моделей інноваційної діяльності в освіті. Це знання про сучасні освітні технології, методи та прийоми навчання, які сприяють розвитку учнів і підвищують ефективність освітнього процесу. Майбутній педагог має бути обізнаний із сучасними освітніми тенденціями та педагогічними інноваціями;

- розвинене критичне мислення – здатність аналізувати педагогічні ситуації, оцінювати ефективність використання тих чи тих методик і технологій, а також робити обґрунтовані висновки щодо доцільності впровадження певних інновацій. Критичне мислення дозволяє педагогу відокремлювати дійсно ефективні інновації від модних, але малокорисних підходів;

- розвинене творче мислення – уміння генерувати нові ідеї, знаходити нестандартні рішення для покращення освітнього процесу та адаптувати відомі методики під конкретні освітні умови.

Діялісно-творчий критерій у структурі інноваційної компетентності майбутнього фахівця відображає практичні вміння і здатність до інноваційної діяльності в педагогічній галузі. Цей компонент охоплює різні аспекти професійної діяльності, пов'язані з впровадженням інноваційних підходів в освітній процес, а також із творчим підходом до вирішення педагогічних завдань.

Складовими означеного компонента є:

- сукупність практичних умінь та навичок щодо застосування інноваційних методів навчання, роботи з новими інструментами (наприклад, цифровими технологіями) та інтегрування їх у навчальні програми;

- ініціативність та самостійність, тобто готовність брати на себе відповідальність за реалізацію інноваційних ідей, проявляти ініціативу у впровадженні змін і самостійно розробляти нові педагогічні стратегії. Ініціативність дозволяє педагогу

діяти проактивно, пропонуючи власні рішення на основі аналізу освітнього процесу;

– творча діяльність – здатність генерувати нові ідеї для удосконалення освітнього процесу, знаходити оригінальні підходи до вирішення педагогічних завдань і адаптувати навчальні методики відповідно до потреб учнів. Творчий підхід передбачає готовність експериментувати та впроваджувати нові форми навчання.

І, нарешті, *рефлексивний компонент* забезпечує здатність педагога аналізувати, оцінювати та коригувати свою професійну діяльність. Він пов'язаний із усвідомленням власного досвіду, критичним аналізом результатів роботи та прагненням до постійного вдосконалення.

До структури рефлексивного компонента зараховуємо:

– здатність до самоаналізу та самооцінки, тобто здатність здобувача критично оцінювати свої професійні дії, визначати сильні та слабкі сторони, а також розуміти, які аспекти діяльності потребують вдосконалення. Це включає рефлексію щодо використання інноваційних методів і технологій, їх впливу на результати навчання та розвиток учнів;

– здатність до корекції діяльності – уміння вносити зміни у свої підходи та методики на основі результатів самооцінки. Педагог, який володіє розвинутими рефлексивними навичками, може

швидко адаптувати навчальні стратегії відповідно до потреб учнів і вимог освітнього середовища;

– усвідомлення необхідності саморозвитку й самовдосконалення – розуміння важливості безперервного професійного розвитку, прагнення до самовдосконалення та підвищення рівня власних компетенцій.

Таким чином, доходимо висновку про те, що феномен компетентності розглядається сьогодні у межах міждисциплінарного підходу та являє собою сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей та ціннісно-сміслових орієнтацій, які дозволяють оперативну та ефективно вирішувати ті завдання, які постають перед особистістю в різних сферах життєдіяльності.

Своєю чергою, інноваційну компетентність майбутнього педагога ми розглядаємо як інтегровану сукупність знань, умінь та навичок, особистісних якостей здобувача, які забезпечують здатність розробляти, впроваджувати та оцінювати новаторські методи навчання, застосовувати сучасні технології та інтегрувати їх в освітній процес. До структури інноваційної компетентності майбутнього педагога зараховуємо мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-творчий та рефлексивний компоненти.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в дослідженні потенціалу неформальної освіти у формування інноваційної компетентності майбутнього педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. Є., Маслак Л. П. Європейській вимір компетентнісного підходу та його концептуальні засади. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81–109.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. 2004. С. 45–50.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/derj-standart-pochatk-new.pdf>
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. К.: Академвидав, 2016. 340 с.
5. Дубасенюк О.А. Базові поняття термінологічної системи компетентнісної проблематики професійної підготовки вчителя. *Освіта для сучасності*: зб. наук. пр. 2015. Т.1. С. 526–532.
6. Курок В., Коротич А. Зміст та структура інноваційної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. №6(34). С. 1246–1254.
7. Ляшенко К.І. Сутність поняття «інноваційна компетентність майбутнього вчителя початкових класів». *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2021. Вип. 56. С. 167–181.
8. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник. – 5-е видання, доповнене і перероблене. К. : [б. в.], 2007. 656 с.
9. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. 2004. С. 15–24.
10. Радченко М.І. Шляхи формування інноваційної компетентності студентів. *Вісник національного авіаційного університету*. 2017. №2(11). С. 112–116.
11. Hero Laura-Maija, Lindfors Eila, & Taatila Vesa, Individual Innovation Competence: A Systematic Review and Future Research Agenda. *International Journal of Higher Education*, Sciedu Press, 2017. Vol. 6(5), Pp. 103–103.

REFERENCES

1. Antonova O. Ye., Maslak L. P. (2011). Yevropeiskii vymir kompetentnisonoho pidkhdodu ta yoho kontseptualni zasady. [The European dimension of the competence approach and its conceptual foundations.]. *Profesiina pedahohichna osvita:*

kompetentnisnyi pidkhdid: monohrafiia / za red. O. A. Dubaseniuk. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, S. 81–109. [in Ukrainian].

2. Bibik N. M. (2004) Kompetentnisnyi pidkhdid: refleksyvnyi analiz zastosuvannia. [Competency approach: reflective analysis of application]. *Biblioteka z osvitoi polityky*. S. 45–50. [in Ukrainian].

3. Derzhavnyi standart pochatkovoï zahalnoi osvity (2018) [State standard of primary general education]. URL: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/derj-standart-pochatk-new.pdf> [in Ukrainian].

4. Dychkivska I.M. (2016). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: navch. posib. [Innovative pedagogical technologies: teaching. manual]. K. : Akademydav. 340 s. [in Ukrainian].

5. Dubaseniuk O.A. (2015). Bazovi poniattia terminolohichnoi systemy kompetentnisnoi problematyky profesiinoi pidhotovky vchytelia. [Basic concepts of the terminological system of competence issues of professional teacher training]. *Osvita dlia suchasnosti: zb. nauk. pr.* V.1. S. 526–532. [in Ukrainian].

6. Kurok V., Korotych A. (2024). Zmist ta struktura innovatsiinoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia. [Content and structure of innovative competence of future teachers of vocational training]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*. №6 (34). S. 1246–1254. [in Ukrainian].

7. Liashenko K.I. (2021). Sutnist poniattia «innovatsiina kompetentnist maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv». [The essence of the concept "innovative competence of the future primary school teacher".] *Zasoby navchalnoi ta naukovodoslidnoi roboty*. 2021. №56. S. 167 – 181. [in Ukrainian].

8. Moiseiuk N. Ye. (2007). Pedahohika. Navchalnyi posibnyk. [Pedagogy. Study guide]. K. : [b. v.]. 656 s. [in Ukrainian].

9. Pometun O. I. (2004). Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentisnoho pidkhdodu v dosvidi zarubizhnykh krain. [Theory and practice of consistent implementation of the competence approach in the experience of foreign countries]. *Kompetentnisnyi pidkhdid u suchasniï osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: Biblioteka z osvitoi polityky*. S. 15–24. [in Ukrainian].

10. Radchenko M.I. (2017). Shliakhy formuvannia innovatsiinoi kompetentnosti studentiv. [Ways of forming students' innovative competence]. *Visnyk natsionalnoho aviatsiinoho universytetu*. №2(11). S. 112–116. [in Ukrainian].

11. Hero Laura-Maija, Lindfors Eila, & Taatila Vesa (2017). Individual Innovation Competence: A Systematic Review and Future Research Agenda. *International Journal of Higher Education, Sciedu Press*. V. 6(5), Pp. 103–103.